

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ

Кафедра обліку і аудиту

Бігун Світлана Миколаївна

“Облік і аудит грошових коштів”

*(на матеріалах ПАТ «Шепетівський цукровий комбінат»
м. Шепетівка Хмельницької області)*

Д и п л о м н а   р о б о т а

Спеціальність 7.050.106. “Облік і контроль”

Науковий керівник:

к.е.н., доцент   ***Семенишена Н.В.***

Допущено до захисту

Зав. кафедри обліку і аудиту

к.е.н., професор _____ Слободян В.Д.

« _____ » _____ 2011 р.

Кам'янець-Подільський
2011

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....6	
1.1. Економічна сутність грошових коштів і розрахунків	6
1.2. Класифікація грошових потоків підприємства.....	12
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів.....	22
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ..... 27	
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	27
2.2. Організація бухгалтерського обліку касових операцій і безготівкових розрахунків	41
2.3. Синтетичний та аналітичний облік грошових коштів у касі та на рахунках у банку	61
2.4. Відображення грошових коштів у звітності.....	65
2.5. Аудит грошових коштів.....	70
Розділ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	
3.1. Удосконалення облікових процедур по грошових коштах та еквівалентах.....	87
3.2. Облік грошових коштів в умовах комп'ютеризованої обробки облікової інформації.....	98
ВИСНОВКИ	106
ДОДАТКИ.....	109
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	121

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Функціонування підприємств у ринкових умовах передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглядати як важливий ресурс та результат діяльності підприємств.

Як найбільш ліквідні активи, грошові кошти є важливими елементом ринкової економіки. Грошові активи зумовлюють активізацію суб'єктів господарювання до самофінансування. Вони наявні на етапах придбання товарів, виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, їх продажу і отримання виручки.

Використання в процесі управління господарськими суб'єктами достовірної та повної інформації про рух грошових коштів підвищує якість управлінських рішень, позитивно впливає на поточний і прогностичний фінансовий стан підприємств.

Значущість інформації про рух грошових коштів обумовлюється необхідністю надання користувачам для прийняття рішень повної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів.

Значення та роль грошових коштів для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження, визначення стратегії й тактики управління формуванням та використанням грошових потоків, інформація про які суттєво впливає на ефективність процесу управління економічними суб'єктами.

Дослідженню питань обліку, аудиту та аналізу грошових коштів і грошових потоків у ринкових умовах присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема, С.Л. Берези, М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, С.Ф. Голова, Н.Г. Горицької, О.М. Губачової, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, Н.М. Малюги, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, В.О. Озерана, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, Б. Коласса, М.Р. Метью, В.В. Палія, М.Х.Б. Перера, Я.В. Соколова, Е.С. Хендріксена, Г. Шілінглоу та інших.

Водночас, у вітчизняному доробку бракує комплексних досліджень методик обліку, аудиту, аналізу та управління грошовими коштами, націлених

на їх удосконалення, формування нових підходів до аналітичного забезпечення управління. Розв'язання комплексу зазначених проблем визначає актуальність дипломної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розвиток теоретичних положень і розробка організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення обліку, аудиту та аналізу грошових коштів та грошових потоків для підприємств з метою підвищення ефективності управління ними. Відповідно до поставленої мети передбачено вирішення таких основних завдань:

- поглибити дослідження сутності грошей як економічної категорії та уточнити їх визначення на мікрорівні;
- на основі удосконаленої класифікації грошових потоків дослідити закономірності та особливості їх формування на підприємствах, розкрити роль управління грошовими потоками в підвищенні фінансової стабільності підприємств;
- надати пропозиції щодо удосконалення обліку грошових коштів та їх відображення у фінансовій звітності;
- розробити алгоритм формування та модель грошового потоку на підставі Звіту про рух грошових коштів;
- визначити методичні прийоми проведення аудиту операцій з руху грошових коштів, що уможливить встановлення єдиних підходів до розробки методик контролю та процедур управління грошовими коштами;
- визначити шляхи удосконалення та обґрунтувати методику ретроспективного аналізу грошових потоків на прикладі підприємств, запропонувати шляхи їх виходу зі стану неплатоспроможності.

Об'єктом дослідження обрано грошові кошти і грошові потоки ВАТ «Шепетівський цукровий комбінат».

Предметом дослідження є економіко-управлінський механізм обліку, аудиту та аналізу грошових коштів і грошових потоків на підприємствах.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено базові положення економічної теорії, висновки, сформульовані в наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників бухгалтерського, фінансового і управлінського обліку, аудиту та економічного аналізу. Інформаційну базу дипломної роботи становлять закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи з регулювання обліку, аудиту і аналізу грошових коштів та грошових потоків.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 108 сторінках друкованого тексту, у тому числі: 21 таблиця та 38 рисунків, 16 додатків, список використаних джерел нараховує 54 найменування.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі досліджуються питання удосконалення методології та організації бухгалтерського обліку, аудиту грошових коштів господарюючих суб'єктів на прикладі ВАТ «Шепетівський цукровий комбінат».

З метою забезпечення однаковості методологічних і методичних принципів обліку і аудиту грошових коштів у роботі запропонована раціональна класифікація грошових потоків підприємств.

Зроблена оцінка існуючої практики обліку грошових коштів та запропоновані конкретні цілі вдосконалення їх обліку.

Дипломна робота дозволила виробити науково обґрунтовані положення щодо вдосконалення методики обліку, аналізу та аудиту грошових коштів, отримати практичні результати, спрямовані на раціоналізацію грошового обігу господарюючих суб'єктів та підвищення їх платоспроможності.

Результати дослідження дають змогу сформулювати наступні положення:

1. Дослідження природи грошей, закономірностей та особливостей їх функцій з метою розв'язання низки проблем формування грошових потоків свідчить про необхідність оновлення методик обліку, економічного аналізу та аудиту підприємств. Об'єктивна оцінка результатів діяльності підприємств базується на основі використання поняття „грошові кошти”. Вони є необхідною умовою діяльності підприємств, яка забезпечує безперервність постачання, виробництва та реалізації продукції.

2. За результатами аналізу літературних джерел встановлено неоднозначність тлумачення понять „грошовий потік” та „грошові потоки”, що пов'язано з різними підходами до визначення категорії „кошти”. Жоден із підходів до визначення поняття „грошовий потік” не виключає, а доповнює один одного, вжитий відособлено і без певних характеристик не несе значного, змістовного навантаження. У зв'язку з цим у дисертації запропоновано оперувати поняттям „грошові потоки” залежно від аналітичних потреб.

3. Класифікація грошових потоків у спеціальній літературі представлена недостатньо. Відсутні комплексні дослідження проблем бухгалтерського

обліку, аналізу і аудиту грошових коштів та грошових потоків. З метою надання інформації для раціонального управління грошовими потоками у дисертаційній роботі уточнено їх класифікацію.

4. Відповідно до вимог раціональної побудови Плану рахунків запропоновано змінити назви окремих рахунків і субрахунків. Це дозволить точніше відображати призначення рахунків і об'єкти, що обліковуються на них. Зокрема, назву рахунка 30 „Каса” слід змінити на „Грошові кошти в касі та їх еквіваленти” і передбачити субрахунки: 301 „Грошові кошти в касі в національній валюті”, 302 „Грошові кошти в касі в іноземній валюті”, 303 „Еквіваленти грошових коштів в національній валюті”, 304 „Еквіваленти грошових коштів в іноземній валюті”. За рахунком 35 „Інші поточні фінансові інвестиції” відповідно слід обліковувати тільки об'єкти поточних фінансових інвестицій.

5. У даний час на практиці не завжди дотримуються вимоги міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку щодо поділу активів на оборотні і необоротні. Тому грошові кошти, щодо яких існують обмеження у використанні протягом операційного циклу або дванадцяти місяців з дати Балансу, слід виключати зі складу оборотних активів і відображати як необоротні активи. Недотримання цієї вимоги призводить до викривлення показників фінансової звітності, коефіцієнтів, що розраховуються на її основі, і негативно впливає на обґрунтування і прийняття управлінських рішень. Форма Балансу згідно з П(С)БО 2 передбачає відображення грошових коштів та їх еквівалентів окремо в національній та іноземній валюті. Така деталізація переобтяжує Баланс і не вносить додаткової змістовної інформації про фінансовий стан підприємства. Тому дані про наявність грошових коштів та їх еквівалентів пропонується наводити у Балансі одним рядком, а інформацію про склад, переведення та хеджування іноземної валюти відображати у Примітках, як вимагають Міжнародні стандарти фінансової звітності.

6. У роботі відокремлені складові системи управління грошовими коштами підприємства. Важливим елементом бюджету грошових коштів

(прогнозу грошових потоків), застосування якого позитивно впливає управління грошовими коштами підприємств споживчої кооперації.

9. Удосконалено порядок складання Звіту про рух грошових коштів прямим та непрямим методами з метою використання даних Звіту для управління господарською діяльністю. Доведено потребу у складанні Звіту про рух грошових коштів щоквартально.

10. Організація внутрішнього аудиту є досить актуальною, для підприємств, де до цього часу використовується традиційна модель проведення контрольно-ревізійної роботи. Запропоновано перейти до методики проведення внутрішнього аудиту, призначення якого полягає у наданні незалежного висновку щодо інформації, включеної до фінансової звітності. Розкриті функції і задачі внутрішнього аудиту, послідовність виконання, мета і завдання аудиту операцій з грошовими коштами та грошовими потоками. З метою збереження грошових коштів та контролю за рухом грошових потоків запропоновано внести зміни та доповнення до Положення про ведення касових операцій, а саме:

скоротити обсяги готівкових розрахунків, особливо при поставках одних і тих самих товарів;

порядок здійснення безготівкових розрахунків необхідно перевіряти як у платника готівкових коштів, так і їх отримувачів;

слід технічно посилити засоби захисту приміщень і касових апаратів;

визначити посади осіб, які можуть виконувати функції касира за його відсутності, методику проведення системи ефективного внутрішнього контролю грошових коштів шляхом впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах споживчої кооперації. Це дозволить посилити контрольні процедури повноти надходження грошових коштів і створити механізм їх раціонального витрачання.

ДОДАТКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.84 р. № 8073-X // Бібліотека законодавства / Укладач Л. Мар горська. – Х.: Фактор, 2002. – 230 с.
2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.99 р. № 679-XIV // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закону України від 16.07.99 р. № 996-XIV // Бухгалтерський облік: нормативна база / Укладач О. Піроженко. – Х.: Фактор, 2002 р. – с. 5-17.
4. Про визначення розміру збитків, заподіяних підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), нестачею чи втратою дорогоцінних металів, дорогоцінних каменів і валютних цінностей: Закон України від 06.06.95 р. № 217/95-ВР // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.
5. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм регулювання обігу готівки: Указ Президента України від 12.06.95 р. № 436 у редакції Указу Президента України від 11.05.99 р. № 491/99 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.
6. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 15.12.2004 р. № 637 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.
7. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.
8. Інструкція про касові операції в банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 14.08.2003 р. № 337 // [Електрон. ресурс]. –

Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

9. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій» від 15.02.96 р. № 51 зі змінами та доповненнями (з урахуванням наказу Державного комітету статистики України від 27.07.98 р. № 263) // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

11. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку, доведені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

12. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затверджений постановою КМУ від 22.01.96 р. № 116 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

13. Наказ Державної податкової адміністрації України від 19 вересня 2003 року № 440 „Про затвердження форми Звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, та Порядку складання вказаного Звіту”// [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2002.

14. Закон України „Про податок з доходів фізичних осіб” від 22.05.2003 р. № 889-IV // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ЛІГА:Закон Професіонал 7.4.2 Copyright: ІАЦ „ЛІГА”1994-2008.

15. Банки и банковское дело: Учеб. пособие / Под ред. И.Т. Балабанова .- СПб.; М.; Х.; Минск: Питер, 2004.-254 с. - (Крат. курс)

16. Белуха, Н.Т. Контроль: Учебник: Для студентов экон. спец. вузов.-К.: Знання, 2004.-772 с.
17. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.
18. Бруханський Р. Ф. Трансформація дивідендної політики сільськогосподарських підприємств з позиції стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – № 12. – С. 218-220.
19. Вареня, В.О. Ревізія касових, розрахункових і кредитних операцій // Світ бух. обліку .- 2005.- № 7-8.- С. 75-82.
20. Васюренко, О.В. Банківський менеджмент: Посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / О.В. Васюренко.-К.: Академія, 2005.-317 с..-(Альма-Матер).
21. Гарасим П.М. Наскрізнні блоки кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку / Гарасим П.М., Бруханський Р.Ф., Хомин П.Я. – Тернопіль: Астон. – 2003. – 368 с.
22. Гайдай Н., Черная С. Методика операционной проверки денежных активов торговых предприятий // Бухгалт. учет и контроль.- 2002.- № 5.- С. 43-47; № 6.- С. 38-46.
23. Долан Э.Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. В.Лукашевича и др.; Под общ. ред. В.Лукашевича – М., 2008. – 612 с.
24. Измайлова, К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. [для студ.] / К.В. Измайлова; Межрегіон. акад. упр. персоналом.-К., 2004.-147 с.
25. Згурский, О. Урок 17. Касса и кассовые операции // Дебет-кредит.- 2008.- № 32.- С. 30-35.
26. Згурский, О., Пантелеев, В. Урок 16. Касса и кассовые операции. Оплата труда // Дебет-кредит: Прил. к газ. "Галиц. контракти".- 2007.- № 24.- С. 37-51.

27. Иванов, В.М. Деньги и кредит: Курс лекций / В.М. Иванов; Межрегион. акад. упр. персоналом.-2-е изд., стер.-К., 2006.-231 с.
28. Каморджанова Н.А., Карташова И.В. Бухгалтерский учет в схемах и рисунках: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2003. - 429 с.
29. Касса и кассовые операции. Регистраторы расчетных операций / Подгот. О. Згурский // Дебет-кредит. Шк. бухгалтера.- 2005.- № 6.- С. 83-96.
30. Касса и кассовые операции: Шпаргалка // Дебет-кредит. Шк. бухгалтера.- 2002.- № 11.- С. 114-124.
31. Ковалев, В.В. Финансовый анализ: Упр. капиталом: Выбор инвестиций: Анализ отчетности .-2-е изд., перераб. и доп.-М.: Финансы и статистика, 1998.-512 с.
32. Ковальчук Н.В. Закон про бухгалтерський облік вимагає уточнень // Агроінком. – 1999. - № 10-12. – С. 58-59.
33. Ковальчук Н.В. Управлінський аспект бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств. Аграрна наука – селу : Збірник наукових праць ПДАТА. – 1998. – Вип.6. – С.182-183.
34. Количественные методы финансового анализа : Пер. с англ. / Под ред. С.Дж. Брауна, М.П. Крицмена.-М.: ИНФРА-М, 2004.-336 с.- (Проф. б-ка. Сер. "Финансы")
35. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2007. – 148 с.
36. Костюк Д. Новации операций с наличностью // Налоги и бухгалтерский учет. – 2008. – № 33. – С. 45-47.
37. Кулаковська, Л.П. Основи контролю : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти України I-IV рівнів акредитації / Людмила Петрівна Кулаковська, Юрій Володимирович Піча.-К.; Л.: Каравела: Новий Світ-2000, 2002.-500 с.
38. Лончакова В. Знать каждому! Организация, учет и документальное оформление кассовых операций // Все о бух. учете.- 2007.- № 82.- С. 23-28.

39. Операции с наличными средствами [Сб. нормат.-правовых док.] // Бюллетень "Фактора": Прил. к газ. "Налоги и бухгалт. учет". - 2006.- № 3.- 103 с.
40. Операції з готівкою // Податки та бухгалтерський облік. – Спецвипуск № 4. – 2007 р. – 56 с.
41. Позднякова М. Кассовые операции в национальной валюте // Баланс.- 2002.- N 46.- С. 29-36.
42. Решина, Г.А. Деньги и денежное обращение (вопросы теории и практики): Учеб. пособие / Балт. рус. ин-т.-Рига, 2003.-226 с.
43. Рудницький В. С. Судово-бухгалтерська експертиза економічних правопорушень: навчальний посібник / Рудницький В. С., Бруханський Р. Ф., Хомин П. Я. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
44. Семенишена Н.В. Інституційні аспекти розвитку бухгалтерського обліку // Облік як інформаційна система для економічної безпеки підприємств в конкурентному середовищі : матеріали міжнар. науково-практичної конференції (25–26 листопада 2010 р., ТНЕУ, Тернопіль, Україна) ; М.С.Пушкар (заг. ред.). – Частина II. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – С. 81-83.
45. Семенишена Н.В. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.09 ; Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки" УААН. Київ, 2008. 21 с.
46. Семенишена Н.В. Річна бухгалтерська (фінансова) звітність підприємств: перспективи розширення інформаційних можливостей // Актуальні проблеми на сучасному етапі та перспективи розвитку фінансово-кредитного механізму АПК : міжнар. наук.-практ. конф. (25–26 жовтня 2007 р., ПДАТУ, Кам'янець-Подільський) // Збірник наукових праць ПДАТУ. – 2007. – Вип.15. Т.3. – С. 557-570.
47. Семенишена Н.В., Слободян В.Д. Вітчизняна бухгалтерська терміносистема: проблема якості національних стандартів // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 11–12. – С.204-209.

48. Семенишена Н.В. Бухгалтерський облік та звітність в системі інформаційного забезпечення менеджменту // Збірник наукових праць ПДАТУ. 2008. – Вип. 16, Т.3. – С. 497-500.
49. Семенишена Н.В., Радченко О.Д. Інформаційне забезпечення оцінки потенціалу аграрних підприємств // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. – 2010. Вип. 1. – С. 236-239.
50. Хелферт, Э. Техника финансового анализа: Пер. с англ. / Под ред. Л.П. Белых.-М.: Контроль, 2004.-663 с.
51. Хорунжак Н. М. Сучасні підходи до категоріального визначення та організації обліку нематеріальних активів / Н. М. Хорунжак // Регіональна економіка. – 2001. – №2. – С. 67–77
52. Хорунжак Н. М. Проблеми оплати праці та шляхи їх вирішення / І. Д. Бенько, Л. О. Гуцайлюк, Н. М. Хорунжак // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2002. – №5, ч. 1, т. 2. – С. 16–20.
53. Хорунжак Н. М. Сучасні підходи до категоріального визначення та організації обліку нематеріальних активів / Н. М. Хорунжак // Регіональна економіка. – 2001. – №2. – С. 67–77
54. Цыганок Ю., Шеремет О. 1С:Бухгалтерия 7.7 для Украины. Занятие 14. Учет денежных средств: кассовые операции // Налоги и бухгалтерский учет. – 2002. – № 62. – с. 38-46.